

Razvijanje produktivnih zmožnosti pri angleščini s pomočjo IKT

Anja Hofman

*Osnovna šola Antona Žnideršiča, Ilirska Bistrica
hofman.anja@gmail.com*

IKT ponuja mnogo možnosti za učenje in poučevanje, vendar mora biti uporabljena smiselno za dosego ciljev predmeta. Učenci so ob rabi IKT bolj motivirani za delo in prevzemajo soodgovornost za svoje učenje in znanje. Predstavljena sta primera dobre prakse rabe IKT pri razvijanju tvorbnih zmožnosti, tj. govora in pisanja v angleščini. Pri obeh dejavnostih učenci razvijajo tudi digitalno pismenost, zmožnost samovrednotenja in vrstniškega vrednotenja. V prvem primeru si učenec ogleda posnetek svojega govora, ga vrednoti na podlagi kriterijev, prepozna svoje napake in ima možnost, da jih popravi. V drugem primeru ob fotografiji besedila učenca na i-tabli vrednotijo njegovi sošolci in popravljajo posamezne faze v procesnem pisanju – osnutek, prvo besedilo. Po vrstniškem vrednotenju učenec pripravi čistopis.

Ključne besede: angleščina, IKT, govor, pisanje, samovrednotenje

Uvod

V množici možnosti, ki jih učitelju dandanes ponuja moderna tehnologija, je pomembno izbirati tiste načine rabe informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT), ki pomenijo podporo učenju. V prispevku predstavljena sta primera dobre prakse uporabe IKT, ki neposredno podpirata cilje učnega načrta (Ministrstvo za šolstvo in šport 2011) za angleščino v osnovni šoli. Opisane so uporaba posnetkov oz. fotografij in i-table pri razvijanju tvorbnih oz. produktivnih zmožnosti, to je govora in pisanja, v tujem jeziku.

Konkretna opisana primera sta namenjena 6. oz. 9. razredu. Pri razvijanju govora učenci ob ogledu posnetkov enogovornih dejavnosti vrednotijo svoj govor oz. govor sošolca, predlagajo in utemeljujejo možne izboljšave glede na dane kriterije. Učenci razvijajo procesno pisanje s pomočjo fotografij na i-tabli – od osnutka do končnega čistopisa. V obeh primerih se seznanjajo z načeli formativnega spremljanja, in sicer samovrednotenjem, vrstniškim vrednotenjem in dajanjem povratne informacije.

V prvem delu prispevka sta kratko razložena pomen in raba IKT s poudarkom na rabi pri pouku angleščine ter značilnosti nekaterih elementov formativnega spremljanja: samovrednotenja, vrstniškega vrednotenja in povratne informacije. V drugem delu prispevka sta opisana primera rabe IKT, njuna

utemeljenost glede na več ciljev UN, opažanja učitelja ob izvajanju ter izzive, ki se ob njih porajajo.

IKT in njena raba

Kratica IKT pomeni sodobno informacijsko-komunikacijsko tehnologijo in zajema vse naprave ali sisteme, ki omogočajo shranjevanje, priklic, obdelavo, prenos in sprejemanje informacij, torej ne le računalnike, ampak tudi radio, televizijo, telefone ... Združuje naprave in programsko opremo, ki jo na teh napravah uporabljamo.¹

IKT lahko razumemo še širše; pomeni skupen izraz za nabor najrazličnejših računalniških, informacijskih in komunikacijskih naprav (strojna oprema), aplikacij (programska oprema), omrežij (internet) in storitev.²

V razredu poleg računalnika s pripadajočimi dodatnimi enotami (npr. tipkovnica, miška, zaslon, zvočniki, tiskalnik, dodatne pomnilne enote (npr. USB-ključki)) in z dostopom do interneta uporabljamo elektronsko oz. interaktivno tablo. To je tabla, občutljiva na dotik (največkrat peresa), s katerim prek nje ob pomoči LCD-projektorja upravljamo z računalnikom. Za delovanje interaktivne table je potrebno tudi specifično programsko orodje, ki se razlikuje glede na vrsto interaktivne table, lahko pa tudi glede na starostno skupino otrok, ki jo uporabljajo (Bačnik 2008).

Raba IKT v procesu učenja in poučevanja se nanaša tako na način dela učitelja kot na uporabo učenca med poukom in tudi izven pouka. V skladu s strateškimi usmeritvami nadaljnjega uvajanja IKT, ki jih pripravilo Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (2016), mora biti raba IKT premišljena:

Raba IKT v procesu učenja in poučevanja ni sama sebi namen, temveč je smiselna, kadar pripelje učenca do ciljev, zastavljenih s kurikulumom, in prispeva k opolnomočenju učencev, dijakov, študentov za rabo kompetenc za 21. stoletje ter k izboljšanju učnih dosežkov [...] Smiselnost rabe IKT v procesu učenja in poučevanja pa je mogoče doseči ob upoštevanju kompleksnosti dimenzij in dejavnikov, ki vplivajo na učinkovito rabo IKT v izobraževanju.

Osnovna znanja rabe IKT so pogoj za varno in kritično uporabo tehnologij informacijske družbe (IST). Kot pojasnjuje Kreuhova (2008), sicer na primeru srednješolskega izobraževanja, je nekdanja raba IKT-orodij prerasla v širše razumevano digitalno zmožnost oz. kompetenco, ki jo navaja tudi učni načrt za

¹ Glej <http://www.portalosv.si/digitalna-pismenost/racunalnik-kot-orodje-za-storitev/>.

² Glej <https://ii.feri.um.si/sl/studij/osnovni-pojmi-itk/#IKT>.

angleščino v osnovni šoli (Ministrstvo za šolstvo in šport 2011, v nadaljevanju UN).

IKT pri pouku tujega jeziku – angleščine

V UN za angleščino razvijanje digitalne zmožnosti pri pouku pomeni »iskanje, zbiranje, obdelovanje in vrednotenje podatkov in informacij, komuniciranje in sodelovanje na daljavo, izdelav[o] in objav[o] gradiv, varn[o] rab[o] ter upoštevande pravnih in etičnih načel uporabe informacijsko-komunikacijske tehnologije.« Raba IKT je torej utemeljena in pričakovana. Angleščina je namreč opredeljena kot »zelo razširjen mednarodni jezik[, ki] omogoča najširši dostop do podatkov, [...] hkrati pa je angleščina jezik najhitreje razvijajočih se komunikacijskih orodij, kot sta svetovni splet in elektronska pošta«.

IKT je zasedla pomembno mesto v poučevanju angleščine. Nekateri razlogi za to so dostopnost do avtentičnih gradiv, e-gradiva, dostopna na spletu, in e-gradiva, ki se objavljajo skupaj s pisnimi gradivi; hkrati internet in mobilni telefoni omogočajo sodelovanje in komunikacijo s celim svetom (Dudeney in Hockly 2007 v Štivec 2017). Združevanje IKT in tujega jezika pa po mnenju Brewsterjeve (2002 v Štivec 2017) spodbuja celotni razvoj učencev in ima več prednosti; med drugim izpostavlja psihološke (npr. večja motivacija, različni učni stili), jezikovne (npr. vključevanje vseh dejavnikov komunikacije), kognitivne (npr. motorične spretnosti), socialne, kulturne.

Znanje angleščine kot globalnega jezika in z njim povezana digitalna zmožnost sta neizogibno povezani ključni kompetenci, brez katerih življenje v sodobni družbi skoraj ni mogoče. Evropska komisija je pripravila nabor osmih ključnih kompetenc, ki so pomembne za posameznikov razvoj, učencem pomagajo do osebne izpolnitve, pozneje do zaposlitve in udejstvovanja v družbi ter so temelj vseživljenjskega učenja. Na drugo mesto (tako za sporazumevanje v maternem jeziku) so postavili sporazumevanje v tujih jezikih, izpostavljena pa je tudi digitalna pismenost (*Ključne kompetence vseživljenjskega učenja v programu Mladi v akciji 2009*).

V skladu s smernicami za uporabo IKT (Andrin 2015) je po mojem mnenju za učitelja ključno vprašanje: »Presodite, ali uporaba IKT res pomeni dodano vrednost – katero?« Smernice med drugim ponujajo tudi pregled izbranih (možnih) dejavnosti učencev pri tujem jeziku z osmišljeno uporabo IKT:

- IKT ne pomeni le, da postane učenje zabavnejše, ampak spodbuja vključenost učencev in njihovo angažiranost v procesu pridobivanja znanja (sami si želijo pridobiti znanje in so v to pripravljeni vložiti energijo in čas).

- Upoštevajte, da želimo z uporabo IKT pri učencih spodbujati razvijanje kompetenc za 21. stoletje.

Prednosti rabe IKT pri pouku angleščine navaja tudi Zavašnikova (2008, 11): »Raznolikost medijev in tehnologij za učenje in poučevanje je omogočila, da so učenci vse bolj izpostavljeni »avtentičnemu« tujemu jeziku, imajo večji dostop do različnih virov informacij in tudi komunicirajo v tujem jeziku. V razredu IKT omogoča večjo osredinjenost pouka na učenca in prispeva k razvoju učenčeve avtonomije.« Pri uresničevanju ciljev predmeta UN za angleščino zahteva tudi, naj bo »pri poučevanju angleščine učenec enakovreden sogovornik« ter naj »kakovostna povratna informacija učenca usmerja v izboljševanje njihovega dela in izdelkov« (str. 14). Učenci zato prevzemajo soodgovornost za svoje učenje in znanje ter se samoorganizirajo, postajajo avtonomni.

Samovrednotenje, vrstniško vrednotenje učencev in povratna informacija

Samovrednotenje, vrstniško vrednotenje učencev in povratna informacija so elementi formativnega spremljanja, ki neposredno uresničuje cilje UN, saj učenec postane enakovreden sogovornik. Raba IKT pa omogoča večjo osredinjenost pouka na učenca ter prispeva k avtonomnosti učenca.

Samovrednotenje je zmožnost realne presoje lastne uspešnosti; učenci pregledajo dokaze o doseganju namenov učenja in jih primerjajo s kriteriji uspešnosti, nato pa se odločijo o nadaljnjih korakih (Holcar Brunauer idr. 2016). Razvijajo zmožnost kritičnega mišljenja, argumentiranja, hkrati se učijo realno ovrednotiti učinkovitost poti do uspeha, torej pridobivajo nadzor nad zelo pomembnim področjem svojega življenja – šolsko uspešnostjo. Kritično vrednotenje šolskega dela pa vodi do prihodnje zmožnosti realne presoje življenjskih izzivov, samostojnega odločanja in prevzemanja odgovornosti za svoje odločitve (Holcar Brunauer idr. 2016).

Učenčevo samovrednotenje in vrstniško vrednotenje sta v pomoč tudi učitelju, saj mu pomagata načrtovati pouk v skladu s potrebami učencev. Če se učitelj odziva na informacije, ki jih pridobi v procesu samovrednotenja, mu bodo učenci zaupali in z njim sodelovali tudi v prihodnje (Holcar Brunauer idr. 2016). Opažamo, da učenci ob tovrstnem načinu dela tudi lažje sprejmejo oceno, v kolikor je dejavnost namenjena ocenjevanju. Razumejo, zakaj so dobili določeno oceno, kaj bi morali spremeniti pri svojem delu, da bi pridobili boljšo. Samovrednotenje in vrstniško vrednotenje uporabljamo pri različnih dejavnostih, da jih učenci ne povezujejo z ocenjevanjem.

Učenčevo samovrednotenje se ne nanaša samo na fazo po učenju, temveč mora spremljati tudi fazo pred učenjem in med učenjem. Pred učenjem si mora zastaviti cilj in način, kako bo cilj dosegel, časovni načrt ipd. Med učenjem organizira bistvo v logično celoto, išče pomoč, spremlja svoj napredek ipd. Po učenju pa realno presoja svoje učne dosežke in način učenja (Holcar Brunauer idr. 2016).

V procesu vrstniškega vrednotenja se učenci učijo sporočati in sprejemati povratno informacijo. Učimo jih uporabiti povratne informacije drugih, da bi bolje razumeli sebe in svet. Spoznavajo, da z dajanjem kakovostne povratne informacije učinkovito pomagajo drugim (Holcar Brunauer idr. 2016). Prednost uvajanja vrstniškega vrednotenja je tudi, da učitelja razbremeni dajanja množice povratnih informacij. Učenčevo samovrednotenje in vrstniško vrednotenje se lahko prepletata tudi z učiteljevo povratno informacijo, saj je najboljši način dajanja povratne informacije prav zgled učitelja.

Povratna informacija je informacija o tem, kako napredujemo v prizadevanjih, da bi dosegli cilj. Učencu pove, katere stopnje znanja je že dosegel, spodbudi ga k iskanju pomanjkljivosti, ponudi mu možnost in pot za njihovo odpravljanje. Učenec lahko povratno informacijo dobi na dva načina – z opazovanjem učinkov svojih prizadevanj (iz tega sledi samovrednotenje) ali pa od drugih: od učiteljev, od sošolcev (iz tega sledi vrstniško vrednotenje), staršev.

Kakovostno povratno informacijo lahko opišemo z dvema kriterijema: kot informativno in spodbudno. Njene značilnosti so, da je pravočasna in primerno pogosta; razumljiva, jasna in povezana z nameni učenja ter kriteriji uspešnost; konkretna, specifična in uporabna. Vsebovati mora predlog, kako izboljšati dosežek oz. izdelek. Predlog je lahko glede na različne potrebe in učne stile učencev različen, nekateri potrebujejo samo opomnik, naj dopolnijo svoj izdelek, drugi usmerjanje, tretji pa primer ali namig (Holcar Brunauer idr. 2016).

Primer dobre prakse razvijanja produktivnih zmožnostjo s pomočjo IKT

Izbrana sta primera dobre prakse uporabe IKT, ki neposredno podpirata cilje učnega načrta za angleščino v osnovni šoli. Osrednja cilja, ki smo ju skušali doseči, sta torej razvijanje govora in pisanja, ob tem pa pozornost namenimo tudi ciljem, ki se nanašajo na rabo IKT. Opisana sta uporaba posnetkov oz. fotografij in i-table pri razvijanju tvorbnih oz. produktivnih zmožnosti, to je govora in pisanja, v tujem jeziku.

Opisana primera sta bila izvedena v 6. in 9. razredu, saj v 2. in 3. ocenjeval-

nem obdobju v večji meri namenjamo pozornost tvorbnim oz. produktivnim zmožnostim.

V prvem primeru pri razvijanju govora učenci ob ogledu posnetkov enogovornih dejavnosti vrednotijo svoj govor oz. govor sošolca, predlagajo in utemeljujejo možne izboljšave glede na dane kriterije.

V drugem primeru učenci razvijajo procesno pisanje s pomočjo fotografij in i-table – od osnutka do končnega čistopisa. V obeh primerih se seznanjajo z načeli formativnega spremljanja, in sicer samovrednotenjem, vrstniškim vrednotenjem in povratno informacijo.

Enogovorna dejavnost ob vidni ali besedni iztočnici na izbrano temo

Primarni cilj dejavnosti je razvijanje govora po naslednjih ciljih iz UN: Učenci govorno sporočajo, opisujejo, predstavljajo stvari, izdelke, osebe, ideje, stališča, mnenja in perspektive ter jih podkrepijo z argumenti; načrtujejo, vadijo in izboljšujejo svoje govorne dejavnosti, razvijajo in uporabljajo temeljne učne strategije.

Opisani primer je bil izveden v 6. razredu. V drugem obdobju je sicer prvotnega pomena sporazumevanje, to je dialoška oblika, enogovorne dejavnosti so redkejšje, glede na to, da gre za konec drugega vzgojno-izobraževalnega obdobja, je primerna tudi enogovorna dejavnost. Učenec si je izbral temo za enogovorno dejavnost ob vidni oz. besedni iztočnici, in sicer je opisal svoj domači kraj. Naslov predstavitve, ki ustreza sklopu iz UN *Moje okolje*, je bil *My town*, tj. ulica, vas, mesto, prebivalci, dejavnosti/storitve, živali, rastline, naravni pojavi. Ob pomoči vprašanj oz. iztočnic je deloma v šoli, deloma doma pripravil predstavitev s PowerPointovimi prosojnicami: *Ilirska Bistrica – My town*, *Location in Slovenia*, *We have got schools, churches ...*, *Water system*. Pri tem delu dejavnosti je uresničeval naslednje cilje, povezane z rabo IKT: v okviru Zmožnosti za pridobivanje novih znanj – učenje učenja je nadgrajeval svoje izkušnje v učnem procesu in razvijal učne strategije, predvsem strategije za delo s sodobnimi tehnologijami, viri, podatki in gradivi. Uporabljal je internet, pri čemer je iskal spletne strani z ustrezno vsebino. Ob tem se je navajal na kritično presojanje virov.

Hkrati je razvijal digitalno pismenost, torej pridobival gradivo o različnih temah, obravnavanih pri pouku, spoznaval in uporabljal elektronske in spletne slovarje, pridobival podatke s spleta (spletne strani) in uporabljal brskalnike ter iskalnike v angleščini. Predstavljal je svoj izdelek (grafično, slikovno, pisno, zvočno). Izdelal je predstavitev v PowerPointu – kot slikovno in besedno podporo za svoj govorni nastop. Pomagal si je tako s slovenskimi kot tujimi spletnimi stranmi, npr. podatke o občini je našel na spletni strani občine

Ilirska Bistrica, vir za zemljevid je bila spletna stran najdi.si. Uporabljal je spletne slovarje (PONS) in druga prosto dostopna orodja (npr. za pomoč pri izgovorjavi je uporabil spletno stran www.howjsay.com). Nujno je bilo tudi razvijanje tehničnega znanja – shranjevanje in izmenjava podatkov (UN), delo s slikami ipd.

Med govorom ob predstavitvi v PowerPointu je bil posnet z mobilnim telefonom, posnetek v formatu wav je bil poslan preko e-pošte. Na i-tabli, povezani z LCD-projektorjem, ob uporabi zvočnikov, si ga je lahko ogledal tudi govornik sam. Ob opazovanju lastnega nastopa je prepoznava prvine govora, svoje napake in predlagal izboljšanje. Dejavnost so tako v živo kot na posnetku spremljali tudi sošolci, ki so mu podali povratno informacijo – medvrstniško vrednotenje.

Odzivi učencev so ob ogledu njihovih govorov vedno zelo čustveni. Nekateri učenci se počutijo nelagodno, drugi uživajo, če se vidijo na i-tabli. Ob začetnem čustvenem odzivu so sicer zmožni vrednotenja v skladu s kriteriji, vendar se tega učijo postopoma. Za učence 6. razreda so kriteriji prilagojeni njihovi starosti in zmožnosti, zato manj kompleksni kot za učence višjih razredov. Oblikovali smo jih v diskusiji pred začetkom dejavnosti. Ker je primarni cilj dejavnosti razvijanje govora, učence opozorim, da naj bodo pozorni predvsem na govor.

Kriterije smo povzeli v naslednja vprašanja:

- Govor: Je bil govor razumljiv, tekoč? Ste opazili kakšne napake?
- Vsebina: So bile zajete vse potrebne informacije? Je učenec sledil danim vprašanjem ali iztočnicam? Je imela predstavitev uvod, jedro, zaključek?
- Predstavitev: So bili primeri, ilustracije, sheme predstavitve v PowerPointu primerni?

V pomoč ob vrstniškem vrednotenju sta nam bili tudi preglednici 1 in 2, povzeti po Holcar Brunauer idr. 2016, ki smo ju ustrezno prilagodili angleščini.

Na podlagi kriterijev vrstniki oblikujejo svoje mnenje, ki učencu služi kot povratna informacija. Povratno informacijo smo oblikovali s pomočjo nedokončanih stavkov. Najbolj mi je bilo všeč ..., Ni mi bilo všeč ..., Vprašal bi te ..., Predlagal bi ti ... oz. v ang. My favourite part ..., I didn't like ..., My question is ..., You can ...

V skladu z UN se v drugem vzgojno-izobraževalnem obdobju pri sprejemanju besedil (poslušanje in branje) lahko odzivajo tudi v materinščini, kljub temu pa se mnogi učenci vsaj deloma izrazijo v angleščini.

Preglednica 1 Vrstniško vrednotenje govorne predstavitve

Vprašanja	Da	Ne	Komentarji
Ali je bistvo predstavitve razumljivo/jasno?			
Ali je namen predstavitve obrazložen in jasen?			Kako se to vidi?
Ali podrobnosti, dokazi, primeri, ilustracije in argumenti podpirajo glavno misel?			Primer
Ali predstavitev vsebuje uvod, jedro in zaključek? So prehodi med njimi jasni in smiselni?			
Ali predstavitev vsebuje avtorjevo osebno stališče?			
Ali predstavitev omogoča sodelovanje sošolcev?			Kako?
Bi dodali nov kriterij uspešnosti?			

Opombe Povzeto po Holcar Brunauer idr. 2016.

Preglednica 2 Nedokončani stavki kot orodje za vrstniško vrednotenje sošolčeve predstavitve

[ime] pri tvoji predstavitvi bi posebej pohvalil/-a ...
Pogrešal/-a sem ...
Zelo mi je bilo všeč tudi ...
Morda bi lahko ...

Opombe Povzeto po Holcar Brunauer idr. 2016.

V konkretnem primeru je učenec svoj nastop vrednotil: »Na začetku sem bil zmeden, power point mi ni deloval, potem mi je šlo bolje. Govoril sem brez napak, tekoče, lahko bi govoril razločneje. Mislim, da je bila vsebina dobra. Naredil sem nekaj slovničnih napak, npr. rekel sem is namesto are. Naslednjič moram paziti na to.«

Vrstniško vrednotenje je potekalo ustno. Sošolci so po ogledu posnetka dejavnosti izražali in utemeljevali svoje mnenje o predstavitvi. Če pa želim, da predstavitev vrednotijo vsi, svojo povratno informacijo zapišejo s pomočjo prej omenjenih nedokončanih stavkov.

Enogovorna predstavitev je po svoji naravi hitra in minljiva. Učenec, ki nastopa, ima večkrat tremo in si želi, da bi dejavnost čimprej minila. Če govor snemamo, sicer tvegamo, da bodo imeli učenci še več treme kot običajno, vendar pa lahko dejavnost trajneje shranimo. Izvedba tovrstne dejavnosti brez IKT sploh ne bi bila možna. Posnetek govora (oz. predstavitve) postane dokaz za učenje. Ob spremljanju posnetka ima učenec možnost samovre-

dnotenja. Sam opazi in prepozna svoje napake, na katere med govorom ni bil pozoren.

Posameznik lahko izboljša in ponovi svoj nastop, da je pripravljen za objavo, npr. v spletni učilnici. Svoj uvid in pridobljeno povratno informacijo s strani učitelja in sošolcev pa uporabi pri podobnih dejavnostih v prihodnosti.

Slabost izbrane dejavnosti je, da zahteva veliko časa, posebej če je v razredu veliko število učencev, zato vsak učenec enkrat letno tovrstno dejavnost pripravi samostojno, enkrat pa pripravijo podobno dejavnost v skupini. Teme izhajajo iz učnega načrta, učenci izbirajo med naborom tem: About me, My family, My school, Free time, My town, People.

Za šestošolce je izjemno zahtevno kritično presojanje virov, pri tem potrebujejo pomoč učitelja. Kot vodilo pri presojanju uporabljamo nasvete spletnega portala safe.si o zanesljivosti spletnih virov.³

Posebno pozornost namenjamo tudi dostopnosti in znanju IKT. Večina učencev ima dostop do računalnika in interneta tudi doma. Izven pouka lahko učenci v šoli uporabljajo računalnik in internet tudi v podaljšanem bivanju oz. varstvu vozačev, v knjižnici in tudi na hodniku, pri čemer jim lahko pomagajo učitelji ali knjižničarji. Težave bolj kot v dostopnosti IKT vidim predvsem pri obvladovanju programske oz. strojne opreme. Nekateri šestošolci še niso vešči samostojne rabe programske opreme, npr. PowerPointa ali drugih enot, npr. USB-ključka. Na šoli poteka poučevanje neobveznega izbirnega predmeta Računalništvo, v katerega pa niso vključeni vsi učenci, zato učitelj računalništva v okviru razrednih urah izvede spoznavanje in rabo programa PowerPoint ali podobnih programov.

Opisana možnost enogovorne dejavnosti ob vidni ali besedni iztočnici na izbrano temo je sicer primerna za konec drugega oz. za tretje vzgojno-izobraževalno obdobje. Preprostejši način za izvajanje dejavnosti je snemanje avdioposnetka, ki ga lahko predvajamo kar na mobilnem telefonu. Enak način izvajanja uporabljamo tudi pri razvijanju glasnega branja oz. katerekoli dvogovorne dejavnosti.

Opisani primer bi lahko izvedli tudi kot primer povezave (UN – Primeri povezav) za razvijanje knjižnično-informacijsko znanja (npr. iskanje virov in gradiv, uporaba katalogov, tudi elektronskih, uporaba virov, npr. priročnikov, tudi slovarjev, primerjanje slovenskih virov s tujimi). Glede na tematiko same predstavitev pa bi se lahko povezali tudi z drugimi predmeti; za predstavitev My town z geografijo, za predstavitev glasbene skupine z glasbo ipd.

³ Glej <https://safe.si/napotek/zanesljivost-spletnih-virov>.

Pisanje članka za šolsko glasilo

Primarni cilj dejavnosti je razvijanje pisanja, pisnega sporočanja in pisnega sporazumevanja po naslednjih ciljih iz UN: učenci se usposobijo za zahtevnejše pisno sporočanje in sporazumevanje: tvorijo krajša in daljša ter nekoliko kompleksnejša informativna, stvarna, domišljajska in vplivajska pisna besedila o njim znanih ter bližnjih temah in idejah ter se sporazumevajo (dopisi, elektronska sporočila, pisma, forumi itn.); usvojijo in uporabljajo postopke procesnega pisanja (načrtovanje pisanja, pisanje v fazah, urejanje besedil, samovrednotenje in korekcija ter druge strategije tvorjenja pisnega besedila).

Opisani primer je bil izveden v 9. razredu. Vsi učenci so pisali na temo svojih bralnih navad, in sicer v sklopu teme iz UN: Jaz; predstavitev sebe, videza, značaja, svojih interesov in konjičkov, izkušenj, načrtov. Naslov dela je bil poljuben, dana pa so bila vprašanja oz. iztočnice: How much do you read in a week? Where and when do you read? What do you read? Who are your favourite authors? What books do you have to read for school? Do you borrow books from the library? How do your friends feel about reading? V sestavku naj bi učenci predstavili svoje bralne navade v obliki članka za šolsko glasilo. Članek kot vrsto pisnega sestavka predlaga tudi UN.

»Pri starejših učencih [...] bi morali pri pisnih sestavkih praviloma opredeliti tudi naslovnike in okoliščine sporočanja, ne samo naslova oz. predmeta sestavka. Tako bi jih spodbudili k postopnem usvajanju spoznanja, da je besedno sporočanje vedno namenjeno nekemu naslovniku [...] in izpolnjevanju neke naloge oz. funkcije.« (Grosman 2000, 20) Pisni sestavki so na tej ravni najpogostejše namenjeni sošolcem oz. vrstnikom, saj so zanje primerni glede na temo in vrsto besedila. Poleg tega je pisanje usmerjeno k naslovniku in konkretnije k določenim okoliščinam, kar prispeva k razvoju jezikovne zavesti, ki jo omenja tudi UN. V razdelku Celostna zmožnost za medkulturno in medjezikovno komunikacijo namreč pravi, da učenci razvijajo lastno večjezičnost in jezikovno zavest; učenje jezika v okviru posameznikove ali družbene večjezičnosti pa pomeni dvig jezikovne zavesti v ožjem in širšem pomenu.

Fotografiramo pisne izdelke učenke – miselni vzorec oz. osnutek, prvo besedilo. Pošljemo jih preko e-pošte, na interaktivni tabli jih popravljamo, urejamo v smislu vrstnega reda (posamezne odstavke izrežemo in prestavimo), dopolnjujemo osnutke, kasneje besedila, avtor jih ustrezno dopolni, popravi in pripravi čistopis.

Učenci besedila vrednotijo v skladu s kriteriji, ki jih že poznajo iz nacionalnega preverjanja znanja (Državni izpitni center 2017), deloma že od 6. razreda

naprej. Kriterije so za rabo pri učencih ustrezno poenostavljeni, da jih razumejo in zmorejo uporabiti.

- Vsebina: Besedilo ustreza/ne ustreza nalogi. Učenec je pisal o vseh iztočnicah oz. odgovoril na vsa vprašanja. Manjka pisanje o tej temi ali o pri tej temi bi lahko dodal še ...
- Besedišče: Besedišče je bogato/ni bogato, raznoliko/ponavljajoče. Besede so zapisane narobe/prav. Zamenjaj naslednje besede ali prav zapiši. Dodal bi lahko ...
- Slovnica: Besedilo vsebuje pravilno rabljene različne jezikovne strukture (slovnični časi, modalni glagoli, trpnik, stopnjevanje, if-stavki ...), strukture so napačno rabljene/se ponavljajo. Ustrezno popravi napačno rabljene strukture.
- Koherenca: Misli so jasno izražene in si sledijo v logičnem sosledju. Besedilo ima/nima uvoda, jedra, zaključka – oblikuj jih. Besedilo je členjeno na odstavke, ločila so pravilno rabljena. Ustrezno členi oz. popravi.

Pri osnutku večjo pozornost namenjamo vsebini, kaj vse bo torej vključeno v besedilo, pri prvem besedilu smo pozorni tako na vsebino kot na obliko. Po vrednotenju nastane čistopis, končno besedilo.

V skladu s cilji UN mora učitelj v tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju nadaljevati s spodbujanjem procesnega pisanja in v ta namen ustrezno spremljati napredek učencev ter jim dati učinkovito povratno informacijo, ki naj bo podprta s predlogi za izboljšanje. Prav tako učitelj učence pri pouku sistematično vodi skozi postopke tvorjenja pisnega besedila (dejavnosti pred pisanjem, pisanje osnutkov, kakovostna povratna informacija – lahko tudi samovrednotenje, vrstniško vrednotenje in urejanje osnutkov). Pri pisnih izdelkih naj imajo učenci priložnost, da sami pregledajo, ovrednotijo in izboljšajo svoje zapise in besedila, česar jih je treba ravno tako naučiti. Z dejavnostjo, ki traja več šolskih ur, poskušamo uresničevati omenjene cilje.

Prednosti interaktivne table so interaktivnost in učinkovitost, fleksibilnost in raznovrstnost (za vse starostne skupine učencev in raznolike dejavnosti, vsebine), multimedijske predstavitve, razvijanje IKT-spretnosti, motivacije za učenje in poučevanje ter podpore učiteljevemu načrtovanju, razvoju gradiv in refleksiji (Bačnik 2008). V opisani dejavnosti se prednost rabe interaktivne table kaže predvsem v motivaciji za učenje, učinkovitosti in refleksiji. Učenci so bolj motivirani za branje člankov sošolcev na i-tabli kot na papirju. »Da je interaktivna tabla velika motivacija tako za učitelje kot za učence, navajajo

vsi, ki so se kdaj srečali z njo.« (Bačnik 2008) Učence motivira, ker je učna ura prijetnejša in zanimivejša, pouk je hitrejši, zabavnejši in vznemirljivejši. Učitelji pa navajajo tudi, da je pozornost učencev ob uporabi interaktivne tabče večja in s tem boljše tudi njihovo vedenje (Bačnik 2008).

Članek lahko berejo vsi učenci hkrati, s čimer prihranimo čas oz. lahko vsak učenec prebere vse članke, kar sicer ni mogoče. Pri dejavnosti tudi neposredno razvijajo digitalno pismenost, ustvari se torej prostor za razvijanje IKT-spretnosti (fotografiranje izdelka, posredovanje preko e-pošte oz. nalaganje na računalnik, popravljanje napak na i-tabli).

Bačnikova (2008) opozarja na izsledke Smithove raziskave (2001 v Bačnik 2008), da »nekateri učitelji v interakcijo sploh ne vključujejo učencev ali pa to storijo v manjšem obsegu. [...] Ne zanemarja dejstva, da najstniki bolj neradi zapuščajo svoje sedeže kot mlajši učenci in da imajo nekateri učenci težave oz. zadržke pri delu z interaktivno tablo.« Pri opisanih primerih dobre prakse tovrstnih težav nismo zaznali. Devetošolci osnovne šole, na kateri je bila dejavnost izvedena, so skozi celotno osnovno šolanje v stiku z interaktivnimi tablam, uporabljajo jih tako pri pouku kot pri drugih dejavnostih, zato nimajo zadržkov pri njihovi uporabi. Učitelji jih kontinuirano vključujejo v delo z interaktivno tablo. Slabost izbrane dejavnosti je pisanje na liste, boljša možnost bi bila uporaba worda, vendar računalniška učilnica ni vedno na voljo, šola pa tudi nima tabličnih računalnikov.

Vrstniško vrednotenje od učencev zahteva veliko znanja. Čeprav učenci poznajo kriterije za vrednotenje besedil, se ob vrednotenju pogosto osredotočijo samo na napake. Učimo jih, da bi na besedila (in sporočanje naploh) gledali celostneje, s poudarkom na sporočanjski vrednosti besedil.

Zaključek

IKT je v vzgoji in izobraževanju prisotna že več desetletij, prav tako pri poučevanju in učenju angleščine. Spreminjajo se naprave, sistemi, programska oprema itd. Vsaka novost prinese nove možnosti učenja in poučevanja, hkrati pa v sodobnem svetu kmalu spet zastari. Poučevanje zato stalno zahteva nova znanja IKT, prilagajanje učnih metod in oblik, da bi učencem poleg primarnega znanja predmeta prinesle tudi druga sodobna znanja in bi se tako razvijali v razmišljujoče posameznike z vrednoto vseživljenjskega učenja.

IKT pomeni vse vrste tehnologije, tako strojno kot programsko opremo ter dostop do interneta. Raba IKT mora biti v prvi vrsti smiselna, kritična in tudi varna. Ker je angleščina tudi jezik informacijsko-komunikacijske tehnologije, je potreba po znanju tega jezika velika, hkrati pa pomeni prednost, saj so učenci tudi izven pouka v veliki meri v stiku z avtentičnim jezikom.

Prednosti rabe IKT pri vseh predmetih so večja motivacija učencev, več raznolikih možnosti učenja in poučevanja. Učenje ob rabi IKT je za učence zabavnejše, bolj individualizirano in osredinjeno na učenca.

V prispevku sta predstavljena primera dobre prakse rabe IKT pri razvijanju tvorbnih zmožnosti, tj. govora in pisanja v skladu s cilji UN za angleščine. Pri obeh dejavnostih učenci razvijajo digitalno pismenost, razvijajo pa tudi elemente formativnega spremljanja, ki jih najdemo tudi v UN, to sta zmožnost samovrednotenja in vrstniškega vrednotenja. V prvem primeru učenec pripravi predstavitev kot slikovno podporo za enogovorno dejavnost, ki jo posnamemo, da si lahko govorec pozneje ogleda posnetek svojega govora, ga vrednoti na podlagi kriterijev, prepozna svoje napake in ima možnost, da jih popravi. Pri drugem primeru fotografiramo besedilo učenca, ki na i-tabli vrednoti in popravlja svoje besedilo – osnutek, prvo besedilo. Po vrstniškem vrednotenju pripravi čistopis, s čimer razvija procesno pisanje.

Obe dejavnosti sta le dve možnosti, ki jih učitelju ponuja moderna tehnologija. Lahko ju prilagajmo v vsebinskem smislu, prav tako glede na starost, zmožnosti, predznanje učencev itd. Spreminjamo lahko dano tehnologijo glede na znanje učencev in glede na tehnološke možnosti, ki jih imamo.

Načrtovanje, izvedba in refleksija dejavnosti dokazujejo, da ima učenje in poučevanje z IKT prednosti, ki jih sicer ne moremo doseči, in da nudi možnosti za učinkovitejši ter zabavnejši pouk. Učenje ob opisanih dejavnostih je osmišljeno in utemeljeno na podlagi učnega načrta ter priporočil drugih za vzgojo in izobraževanje pomembnih dokumentov.

Literatura

- Andrin, Alenka. 2015. »Smernice za uporabo IKT pri predmetu tuji jezik I – Angleščina: delovna verzija št. 3.« Zavod Republike Slovenije za šolstvo, Ljubljana.
- Bačnik, Andreja. 2008. »Didaktični potencial interaktivnih tabel.« *Vzgoja in izobraževanje* 39 (5): 20–23.
- Brewster, Jean, Gail Ellis in Denis Girard. 2002. *The Primary English Teacher's Guide*. 2. izd. London: Penguin.
- Dudeney, Gavin, in Nicky Hockly. 2007. *How to teach English with Technology*. Harlow: Pearson Education,
- Državni izpitni center. 2017. »Angleščina: navodila za vrednotenje.« Nacionalno preverjanje znanja v 9. razredu. <https://www.ric.si/mma/N171-241-3-2/2017061613541749/>
- Grosman, Meta. 2000. »Nekateri novi poudarki v učnih načrtih.« *V Angleščina – prenovi na pot: zbornik študij o kurikularni prenovi*, ur. Meta Grosman, 12–21. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

- Holcar Brunauer, Ada, Cvetka Bizjak, Marjeta Borstner, Janja Cotič Pajntar, Vinita Eržen, Mihaela Kerin, Natalija Komljanc, Saša Kregar, Urška Margan, Leonida Novak, Zora Rutar Ilc, Sonja Zajc in Nives Zore. 2016. *Formativno spremljanje v podporo učenju: priročnik za učitelje in strokovne delavce*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Ključne kompetence vseživljenjskega učenja v programu Mladi v akciji*. 2009. Ljubljana: Movit NA mladina.
- Kreuh, Nives. 2008. »Digitalna zmožnost oz. kompetenca – kaj je zdaj spet to?« *Vzgoja in izobraževanje* 39 (5): 4–5.
- Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. 2016. »Strateške usmeritve nadaljnega uvajanja IKT v slovenske VIZ do leta 2020.« Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Ljubljana.
- Ministrstvo za šolstvo in šport. 2011. *Program osnovna šola: angleščina; učni načrt*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Smith, Heather. 2001. »Smart Board Evaluation: Final Report.« <http://www.kented.org.uk/ngfl/ict/IWB/whiteboards/report.html>
- Štimatec, Ida. 2017. »Spletna gradiva in aplikacije pri poučevanju in učenju angleščine v petem razredu osnovne šole.« Magistrsko delo, Univerza v Ljubljani.
- Zavašnik, Mihaela. 2008. »IKT in bodoči učitelji tujih jezikov.« V *Vzgoja in izobraževanje* 39 (5): 11–15.

An Example for Good Practice in Productive Foreign Language Skills Using ICT

ICT offers many possibilities for learning and teaching, but it has to be used critically to achieve the aims of the subject. The pupils using ICT are more motivated and take responsibility for their own learning and knowledge. Two examples of good practice using ICT at improving productive skills (speaking and writing) in English are presented. In both examples the pupils develop digital literacy, the ability for self-assessment and peer assessment. In the first example a pupil can watch a video of his speech, assesses it according to given criteria, recognizes his mistakes and has an option to correct them. In the second example pupils assess texts written by their peers on the photographs on the interactive whiteboard. They correct different steps in process writing – a draft, the first text. A peer-assessment is followed by a fair copy.

Keywords: English, ICT, speaking, writing, self-assessment